

ԳՐԱԴՈՍԱԿԱՆ

“ԱՆՄԱՏՁԵԼԻ ԲԱՐՁՈՒՆՔՆԵՐ”

և

“ՄԻԳԱՄԱՍ ՇՈՐԻՋՈՒՆՆԵՐ”

Հնդկական ՀԱՅԿ Հ. ՊՕՂՈՍՅԱՆ

Ամերիկայի և Գեյթուսթի մէջ գրիչ շարժող և սփռաճանայ մեր գրական առանձն առաջատարող քանի մը հնդկականութեան գործերը ուսումնասիրելէ և այդ առթիւ մեր ապագայութիւնն ու վերջը արձանագրելէ ետք, այս անգամ մեր ակնարկը կը դարձնենք գէպի հարաւ, Նեպոսի ակերը, աւր անհն ժողովրդի ապրումն ու տեղեկագրութեան հն մեր գրական ընտրանին համարուող ակնաւոր դէմքեր:

Չոյգ հատորները լոյս տեսած են Վեռնաբերքի ապարանէն: Անոնցմէ առաջինը 68 էջերու վրայ տարածուած վերջին մըն է, սիրային ենթահողով, իսկ երկրորդը՝ 12 պատմութեան, 140 էջերու վրայ երկարած գուռ: Առաջինը լոյս տեսած է 1979 ին, իսկ երկրորդը՝ 1980-81 ին, (Հոս ալ անհնթութիւն մը. հասարակ մը միշտ կը կրէ արտերթիւ յոյս տեսած օրուան: Ինչպէ՞ս հանդուրժել գոյութիւնը զոյգ արտերթիւներու) կտորներէն սմանք անթուական են, ուրիշներ ունին մօտ կիսադարեան հնութիւն:

Մօտ կէս դարէ ի վեր կը բանի Գր. Պոլսեանի գրիչը, և սակայն, հակառակ իր կարած երկար ճամբուն, չէ յաղողած հաստատ ու ապահով տեղ մը յարգարել իր տիրոջ՝ Հայ Գրականութեան անունէն ներս:

Սիրովէս մը չէ որ կը մատուցուի մեզի (Անմատուցելի Բարձունքներով, այլ սիրային պարզ արկածախնդրութիւն մը (որոնք նմաններուն յաճախ ականջալուր կ'ըլլանք մեր առօրեայ կեանքին մէջ), որուն ելքը վերահսկելի միջնամասէն իսկ գուշակելի է ընթերցողէն: Խաբուած ու մերժուած ուր մը: Ու միտքս կ'երթայ Յովհաննու Աւետարանը փակող էջերուն,

ուր Սիրայ Աւետարանը՝ կը յայտնէ թէ եթէ Գրեթոսի քուր ըրածներն ու խօսածներն գրի առնուէին, աշխարհն փոքիւնդ պիտի գար ընդգրկելու այդ քուրքը: Ու կը տարուի մտածելու, թէ ինչ վիճակի պիտի մտնուէին մեր հրատարակչներն ու գրաշարները, եթէ ամէն գրիչ քանի մը չէ գործածել — կրցող անհատ յիմարութիւնը ունենար թուղթին և ապա ապարանին յանձնելու իր սիրային կեանքի — և ո՞վ չէ ունեցած այդ — այլապես փուլերը:

Անկեղծ ըլլալու համար պէտք է խոստովանիլ թէ պատմութեանը, որոնք իրենց իրեն յետագետին ունին նշանակալի յաղորդող առաջին քառորդ գարը, գալիս ակունքներու և որբերու իր կարաւաններով, այնքան ալ անարժէք չեն, Սակայն այսպիսի պարագաներուն, մեր ինչ ըսելէն ունի զայն ինչպէ՞ս ըսելն է կարեւոր: Պոլսեանի մօտ գրեթէ բացակայ է արուեստը, ներքին այն հուրքը, հրաշագործ ալիքին, որ կը կենսաւորէ փայլատ մեր աղերը, դարձնելով դասնք բարախուն ու առիւնքնող, եթէ ոչ՝ ինչ աւելի շիւրիք քան անոր պատմութեան, նոյնիսկ կուտակուած չօր ու ցամաք — թէկուզ վեր ու վտեմ — զաղափարներու: Չմտնալ որ Պատմութեանը կարեւոր մէկ թիւն է Գրականութեան, որ իր կարգին մէկն է Արուեստի մեծագոյն սեռերէն:

Վեռնաբերքի յարատեւ ընթերցող մը չենք եղած: Ուստի չենք գիտեր թէ Պոլսեան, բացի յիշեալ գործերէն ունի՞ հատորի չմտած ուրիշ յօդուածներ:

Աւելորդ է խօսիլ ապագայութեան մասին: Ծանօթ է մեր ընթերցող հասարակութեան ներկայտեսի մեր այժմու մտածութիւն խղճալի վիճակը:

Պոլսեան գրագետ չէ ծնած: Ոչինչ կայ անքանակաւ այս հաստատութիւն մէջ, նա թիչերու տրուած է գրելու շնորհը: Ինչ որ ուշագրաւ է սակայն իր միամբարութիւնն է, որ կը կարծէ իր չունեցած առաջնորդը ծառայած ըլլալ սփռաճանայ գրականութեան:

Գ. ՃԱՐՏԱՐ